

ότι δε συνεχίζουν την παράδοση των προηγούμενων Ελλήνων διανοητών.

Στην έκτη και τελευταία Συνεδρία μίλησε ένας ακόμη εξέχων Έλληνας της Διασποράς, ο καθηγητής του πανεπιστημίου της South Florida κ. John Anton, καθώς και ο Δρ Απόστολος Πιερρής. Ο καθηγητή κ. Anton εστίασε την προσοχή του στις αντιλήψεις των Στωικών και των Επικουρείων περί αρετής, για να επισημάνει στη συνέχεια ότι ο σύγχρονος αμερικανικός πραγματισμός δεν έχει κατανοήσει το πνεύμα της ελληνικής αρετολογίας. Κατόπιν ο Δρ Απ. Πιερρής εξέθεσε τις νεοπλατωνικές αντιλήψεις σχετικά με την ιεραρχία των αρετών, καθώς και τις αντιλήψεις των πρώιμων βυζαντινών διανοητών.

Χωρίς αμφιβολία, το θέμα με το οποίο ασχολήθηκε το Δ' ΕΔΙΣΕΦ είναι τεράστιο και δεν εξαντλήθηκε με τη διεξαγωγή του εν λόγω Σεμιναρίου, το οποίο όμως υπήρξε μια σημαντική αφετηρία για περαιτέρω έρευνα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι πολλοί από τους παρόντες εξέφρασαν την ευχή να συνεχιστεί η προβληματική του Σεμιναρίου και την επόμενη χρονιά, ώστε να καταστεί συνείδηση στους νεώτερους φιλοσοφούντες, και ιδίως στους φοιτητές, τόσο η αδιάσπαστη ενότητα όσο και η οικουμενική σπουδαιότητα της ηθικής φιλοσοφίας των Ελλήνων. Επιπλέον, όποιος ασχολείται με την Ελληνική ηθική διάνοηση αναμένει την έκδοση των εισηγήσεων του Δ' ΕΔΙΣΕΦ, η οποία δε θ' αργήσει. Δε μένει λοιπόν παρά να συγχαρούμε τον Πρόεδρο του Σεμιναρίου Καθηγητή κ. Κ. Βουδούρη, καθώς και τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής και Γραμματείας, για την προσπάθεια που κατέβαλαν να διεξαχθεί με απόλυτη επιτυχία το Σεμινάριο σε υπαίθριους αρχαιολογικούς χώρους, γεγονός που αποτελεί από μόνο του σπουδαίο κατόρθωμα.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΙΤΑΡΑΣ
ΑΘΗΝΑ

ΤΡΙΤΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (ΔΕΛΦΟΙ 5-8 ΙΟΥΝΙΟΥ 1992)

Η Ελληνική Φιλοσοφική Εταιρεία υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και με την αμέριστη υποστήριξη της Υπουργού Πολιτισμού Καθηγήτριας κυρίας Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη διοργάνωσε την τρίτη κατά σειρά συνάντηση των Βαλκανικών Εταιρειών Φιλοσοφίας στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών από 5 έως 8 Ιουνίου 1992 με γενικό θέμα: «Η κατάσταση της φιλοσοφίας σήμερα στις Βαλκανικές χώρες». Ειδικότερα στο Συμπόσιο αυτό συζητήθηκαν οι φιλοσοφικές τάσεις και οι κλάδοι της φιλοσοφίας που καλλιεργούνται σήμερα σε κάθε χώρα, οι σχέσεις της φιλοσοφικής κατάστασης της κάθε χώρας με την παράδοσή της και οι σύγχρονες φιλοσοφικές δραστηριότητες των χωρών αυτών με ιδιαίτερη αναφορά στη διδασκαλία της φιλοσοφίας στην εκπαίδευση. Παρά το γεγονός ότι η διοργάνωση του Συμποσίου είχε προγραμματισθεί από την διοίκηση της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας δύο χρόνια πριν, η πραγματοποίησή του σε μία εποχή όπου υφίσταται σημαντική ένταση στο χώρο των Βαλκανίων απέβη αρκετά λειτουργική και επιτυχής όχι μόνο από φιλοσοφική αλλά και από εθνική και ιστορική άποψη.

Το Συμπόσιο άρχισε με χαιρετισμούς που απηύθυναν εκπρόσωποι των Βαλκανικών Φιλοσοφικών Εταιρειών και του ΥΠΠΟ.

Στην ενακτήρια ομιλία της η Πρόεδρος της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας, καθηγήτρια φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου της Κρήτης κυρία Μυρτώ Δραγώνα-Μονάχου παρουσίασε συστηματικά και με σαφήνεια τις φιλοσοφικές τάσεις, τα φιλοσοφικά ρεύματα που καλλιεργήθηκαν στη χώρα μας κατά τα νεότερα χρόνια. Αναφορικά με τα ευρωπαϊκά ρεύματα ο Εγγελλανισμός υπήρξε το ισχυρότερο ρεύμα στα μέσα του περασμένου αιώνα, ενώ ο Νεοκαντιανισμός στηριζόμενος στην Πλατωνική φιλοσοφία και αντιπραττόμενος τον μαρξισμό και γενικά τον υλισμό επεκράτησε το μεγαλύτερο μέρος του αιώνα μας. Παράλληλα, όμως με την γερμανική φιλοσοφική παιδεία στην πρώτη πεντηκονταετία σταθεροποιήθηκε και η γαλλική με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την φιλοσοφία του Bergson και από τις πρώτες δεκαετίες της δεύτερης πεντηκονταετίας εμφανίσθηκε επιβλητικά στο προσκήνιο της ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης η αγγλο-αμερικανική φιλοσοφία. Την τελευταία εικοσαετία παρατηρείται ένας πλουραλισμός σύγχρονων φιλοσοφικών κατευθύνσεων και τάσεων, εκ των οποίων η αναλυτική φιλοσοφία (την ανάπτυξη της οποίας ανέλυσε συνοπτικά και με σαφήνεια ο Λέκτωρ του Παν/ου της Θεσσαλονίκης κύριος Στέλλιος Βιρδιβάκης), ο στρουκτουραλισμός, ο υπαρξισμός, ο μετα-μοντερνισμός, η κριτική θεωρία, η φαινομενολογία και η ερμηνευτική, ακόμη και ο μαρξισμός αποτελούν τις επικρατέστερες. Τονίσθηκε όμως ιδιαίτερα ότι η φιλοσοφική ανάπτυξη στην Ελλάδα διατήρησε το παραδοσιακό ελληνικό της χρώμα μέσω της αδιάσπαστης ενότητάς της με την αρχαιότητα και το Βυζάντιο, αφού η «ελληνική φιλοσοφική παράδοση και ορθοδοξία αποτέλεσαν τους παράγοντες που διασφάλισαν την δημιουργικότητα ακόμη και σε ό,τι ερχόταν επιδραστικό απ' το εξωτερικό». Η επικαιρότητα και λειτουργικότητα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας ιδιαίτερα στην σύγχρονη φιλοσοφική προβληματική την αφορώσα προβλήματα πολέμου και ειρήνης, δημοκρατίας, αξίες της περιβαλλοντικής ηθικής, ηθικά διλήμματα που παρουσιάζονται έντονα στον χώρο της ιατρικής δεικνύουν πως η αρχαία φιλοσοφία είναι για την σύγχρονη Ελλάδα «καλή μοίρα και πεπρωμένο της».

Ο Πρόεδρος της Διεθνούς Φιλοσοφικής Εταιρείας και Γενικός Γραμματέας της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας καθηγητής της Φιλοσοφίας του Παν/ου Αθηνών κύριος Κωνσταντίνος Βουδούρης μίλησε με θέμα: «Η Ελληνική Φιλοσοφία ως οικουμενικό αγαθό και ως αναγκαίο μάθημα για κάθε πανεπιστημιακό πρόγραμμα των Βαλκανικών χωρών».

Στην εισήγησή του τόνισε την σημασία που έχει η διεξαγωγή του Συμποσίου στην φιλόξενη γη των Δελφών, όπου δημιουργήθηκαν οι Αμφικτυονίες στις οποίες πρόστρεξαν όλοι οι πολιτισμένοι λαοί «για να αφουγκραθούν τα μηνύματα του Θεού για την τύχη των λαών τους και γενικά για το μέλλον τους». Έτσι κάποια παρόμοια ευαισθησία παρώθησε την Ελληνική Φιλοσοφική Εταιρεία στην διοργάνωση του Συμποσίου στους Δελφούς με σκοπό να οδηγηθούν όλοι οι συμμετέχοντες σε αυτογνωσία και αυτοσυνειδησία σχετικά με την φιλοσοφική κατάσταση στη χώρα τους. Κύριος άξονας της εισήγησης του καθηγητή κ. Βουδούρη αποτέλεσε η άποψη ότι υφίσταται ανάγκη να υπάρξει κάποια κοινή φιλοσοφική υποδομή που θα ενώσει τους φιλοσοφούντες των Βαλκανικών και των άλλων χωρών απομακρύνοντας κάθε τοπική ιδιοτροπία, ιδιομορφία και προκατάληψη. Η σπουδαιότητα της εισήγησης του κ. Βουδούρη έγκειται στο γεγονός ότι προτείνει τα θεμέλια για μία ορθή άσκηση της τέχνης του φιλοσοφείν που πρέπει ν' ακολουθήσουν όλοι οι λαοί και η οποία προϋποθέτει την οικειοποίηση των μηνυμάτων της ελληνικής φιλοσοφίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Συνεπώς πρέπει να δημιουργηθεί ένα κοινό Curriculum διδασκαλίας που να στηρίζεται στην ελληνική φιλοσοφία, η οποία δημιούργησε μία «στερerea ορολογία και εννοιολογία που έχει περάσει σ' όλες τις πολιτισμένες χώρες» αποδεικνύοντας τον οικουμενικό της

χαρακτήρα. Εξάλλου το Curriculum αυτό αποτελούσε μία ήδη υπάρχουσα κατάσταση και πριν την προκληθεία διάσπαση των χωρών που επικρατεί σήμερα.

Εκ μέρους της Βουλγαρίας μίλησε εκτός των άλλων και ο καθηγητής φιλοσοφίας του Παν/ου της Σόφιας κ. Asen Davidov, ο οποίος εισηγήθηκε το θέμα: «Η φιλοσοφία στην εποχή της κρίσης». Η ουσία της σύγχρονης κρίσης, κατά τόν Davidov, εστιάζεται στην λήξη του παλαιού πολιτισμού και στην μετάβαση σε έναν άλου τύπου πολιτισμό και συνίσταται όχι σε μία κρίση οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών παραγόντων αλλά σε μία κρίση αξιών. Στην μεταβατική περίοδο που διανύει ο πολιτισμός μας παρατηρείται «η αγωνιώδης αναζήτηση ενός νέου παραδείγματος», ενός νέου μοντέλου αξιών, εφ' όσον το κομμουνιστικό καθεστώς επέδειξε την ανικανότητά του να δημιουργήσει νέες αξίες και ο καπιταλισμός και μετα-καπιταλισμός αδυνατούν να αναμονίσουν τις ασυμβίβαστες-αντιφατικές συνυπάρχουσες αρχές ώστε να προσφέρουν μία συγκριτικώς σταθερή κοινωνική διαμόρφωση. Ωστόσο, παραπέμποντας στον Pitirim Sorokin, αναφέρει ότι μία κρίση δεν σημαίνει αναγκαστικά και μία αμείλικτη τραγωδία και πτώση αλλά μπορεί ταυτόχρονα να σηματοδοτήσει μέσα από τις καυτές απορίες, τα συνεχώς εμφανιζόμενα επείγοντα προβλήματα του επαναπροσανατολισμού τη δημιουργία ενός καινούργιου πολιτισμού, ο οποίος θα επιτευχθεί με την αναμόρφωση ολόκληρου του ανθρώπου διαμέσου της φιλοσοφίας. Ο ρόλος της φιλοσοφίας την σύγχρονη εποχή δεν περιορίζεται στον κλασσικό επιστημολογικό που εξομοιώνει τον υποκείμενο με τη γνώση αλλά «συνδυάζοντας τις λογικές και υπερλογικές διαστάσεις του ανθρώπινου προσανατολισμού μέσα στον κόσμο δίνει στον άνθρωπο την προοπτική για μία πραγματοποίηση των ουσιαστικών του αναγκών και των ανθρωπίνων του συνθηκών», για μία δημιουργία ενός συστήματος αξιών. Έτσι, κατά τον Davidov, στον φιλοσοφικό στοχασμό δεν υφίσταται χάσμα ανάμεσα στη γνώση και την αξία και συνεπώς η φιλοσοφία αποτελεί την απάντηση στη σύγχρονη κρίση δηλώνοντας ότι: «όσο λιγότερο αναπτυγμένη είναι η φιλοσοφία σε έναν πολιτισμό, τόσο πιο αμφίβολος είναι αυτός».

Το ότι η φιλοσοφική σκέψη δεν εξαντλείται σ' έναν καθαρά θεωρητικό χαρακτήρα υποστήριξε και ο Aleksandar Zistakis, μέσα σ' ένα διαφορετικό όμως κλίμα, παρουσιάζοντας την κατάσταση της Φιλοσοφίας στην τέως Γιουγκοσλαβία. Μέσα από την παράδοση της φιλοσοφίας στην τέως Γιουγκοσλαβία δεικνύει ότι η φιλοσοφία και η πολιτική ανέκαθεν συσχετιζόνταν και ακολουθούσαν η μία την άλλη σε πολλά επίπεδα σε σημείο μάλιστα η φιλοσοφία να καθοδηγείται και να υποτάσσεται στην πολιτική. Συγκεκριμένα η ομάδα «Πράξις» «αναλαμβάνοντας την έρευνα του μαρξιστικού δόγματος πάλεψε για να υπερβεί αυτό την απολιθωμένη θεωρητική του μορφή, για να γίνει συλλληπτό όχι μόνο ως ιδεολογία αλλά και ως γνήσια κίνηση, ως μελλοντική προοπτική, ως ένα κοσμο-ιστορικό γεγονός και σκέψη». Έτσι, η ιστορία της φιλοσοφίας εμφανίζεται ως στοιχείο της κοινωνικοπολιτικής ιστορίας με αποτέλεσμα να τίθεται στην σύγχρονη φιλοσοφία της Γιουγκοσλαβίας το πρόβλημα της φιλοσοφίας καθαυτής, το πρόβλημα της σχέσης της, των ορίων της και των δυνατοτήτων της, το οποίο συνιστά και ένα σημαντικό εθνικό πρόβλημα. Το πρόβλημα του έθνους συμπύεται για τους φιλοσόφους με την προσπάθεια που καταβάλλεται να «ξεπερασθεί» η φιλοσοφία και να καθορισθεί ο σκοπός της από την πολιτική χωρίς όμως να έχει προηγημένως ολοκληρωθεί η «πραγματοποίησή» της. Η φιλοσοφία ακόμη και σήμερα εκδηλώθηκε ως αποτίναξη της μοναρχίας, ως εισαγωγή σε μία νέα πολιτική κατάσταση χωρίς όμως να υπάρχει μία φιλοσοφική παράδοση που να μπορεί να την στηρίξει. Η ανάγκη να δημιουργηθεί μία εννιαία φιλοσοφική παράδοση στην Γιουγκοσλαβία, η οποία έχει εμποδισθεί σημαντικά από την υπάρχουσα ποικιλία πολιτισμών, γλωσσών, πολιτικών

κινήσεων, να διαμορφωθεί κάτι σαν μία φιλοσοφική σκηνή αποβαίνει όλο και πιο έντονη. Έτσι, απαιτείται ως λύση του προβλήματος η δημιουργία ενός «ενιαίου εθνικού πνεύματος που να εκφράζεται μέσα από μία συμπαγή-ενιαία φιλοσοφική παράδοση».

Τις φιλοσοφικές παραδόσεις και τάσεις στην σύγχρονη Ρουμανία παρουσίασε ο καθ. της φιλοσοφίας Alexandru Boboc, τονίζοντας ότι ύστερα από την αποτυχία του σοσιαλισμού ως μοντέλου ζωής η ανακαίνιση, η δημιουργία νέων προτιμήσεων δεν δύναται να επιτύχει τίποτα εάν η «έλλειψη ανεκτικότητας, ο δογματισμός επαναληφθεί σε ένα άλλο πλάνο». Καθώς στην σύγχρονη Ρουμανία υπάρχει αρκετός χώρος για ποικίλλες αρχές και αξίες ο συναγωνισμός αυτών μπορεί ν' αποβεί αληθινός εάν απορριφθεί ο δογματισμός επιβεβαιώνοντας τα λόγια του Seneca: «Η αλήθεια είναι προσιτή σε όλους. Αρκετή έχει απομείνει ακόμα και γι' αυτούς που θα έρχονται από τώρα και στο εξής». Έτσι, επισημαίνεται η ανάγκη ν' αποφευχθεί το λάθος του παρελθόντος στην σύγχρονη κατάσταση λαμβάνοντας υπ' όψιν τα λόγια του Hegel: «ανάμεσα σ' ένα προφανές παρελθόν και σ' ένα τωρινό βήμα που επιτυγχάνεται στην φιλοσοφία η σχέση είναι ουσιαστική και όχι εξωτερική, διότι τα γεγονότα της σκέψης εμφανίζονται πρώτα ως πράγματα που ανήκαν στο παρελθόν και υπάρχουν πέραν της σημερινής πραγματικότητας».

Στην ανακοίνωσή του ο καθηγητής φιλοσοφίας του Παν/ου των Τιράνων Hulusi Hako μίλησε για την «ελευθερία της συνείδησης στο σύγχρονο φιλοσοφικό πλαίσιο στην Αλβανία». Η στροφή προς την αληθινή δημοκρατία και η απελευθέρωση των «φιλακισμένων της συνείδησης» πραγματοποιήθηκαν με την κατάλυση του ολοκληρωτικού σοσιαλισμού το 1991, ο οποίος μέχρι τότε αποτελούσε την μοναδική κυρίαρχη ιδεολογία που σκλάβωνε την ανθρώπινη συνείδηση με τον φανατικό πολιτικο-ιδεολογικό μονισμό στηρίζοντας την δύναμή της σε αυθαίρετους νόμους και βαριές τιμωρίες. Με την χειραφέτηση της πολιτικής συνείδησης χειραφετήθηκε και η ανθρώπινη συνείδηση, η οποία άρχισε ν' ασκεί γόνιμο φιλοσοφικό στοχασμό με βάση όχι την προλεταριακή πολιτική αλλά τη λογική και το επιχείρημα προσπαθώντας να ενταχθεί στην ιστορία της φιλοσοφίας και να οικειωθεί τα σύγχρονα ευρωπαϊκά ρεύματα.

Μία συστηματική παρουσίαση των φιλοσοφικών τάσεων που επικρατούν στην Τουρκία σήμερα αποτέλεσε η εισήγηση του κ. Arda Denkel, καθηγητή της φιλοσοφίας του Παν/ου του Bogajici. Η επίδραση της γαλλικής, γερμανικής αγγλο-αμερικανικής φιλοσοφικής παράδοσης είναι αρκετά έντονη στην φιλοσοφική σκέψη της Τουρκίας, ενώ παράλληλα καλλιεργείται και η ελληνική φιλοσοφία με ιδιαίτερη προτίμηση στον Πλάτωνα και λιγότερο στον Αριστοτέλη. Στην Τουρκία ο μαρξισμός ανέκαθεν είχε αποκλεισθεί από την ακαδημαϊκή φιλοσοφία και ιδιαίτερα με την πτώση του κομμουνισμού στην Ανατολική Ευρώπη παραμερίσθηκε ακόμη περισσότερο υποστηριζόμενος μόνο από τις οικονομικές και πολιτικές επιστήμες. Έντονο ενδιαφέρον προκάλεσε η διαπίστωση ότι το Ισλαμιστικό θρησκευτικό-πολιτικό σύστημα έχει διεισδύσει σημαντικά στη σφαίρα της φιλοσοφίας θεωρώντας την μόνο ως ένα μέσο που τίθεται στην υπηρεσία της θρησκείας με την δικαιολογία ότι η μοντέρνα ευρωπαϊκή φιλοσοφική σκέψη είναι ξένη και απρόσιτη στις τουρκικές παραδόσεις, οι οποίες ικανοποιούνται και εκφράζονται μόνο μέσα από την φιλοσοφία του Ισλάμ. Ωστόσο, υποστηρίχθηκε ότι η γνήσια φιλοσοφική σκέψη πρέπει ν' απελευθερωθεί απ' την κηδεμονία του Ισλάμ, διότι η φιλοσοφία δεν είναι «τοπική μορφωτική δραστηριότητα και αναπόφευκτα δεμένη με την εθνική παράδοση, αλλά όπως η επιστήμη έχει διεθνή χαρακτήρα που την κάνει προσιτή στον καθένα, εφ' όσον παρέχεται η κατάλληλη εκπαίδευση».

Επίσης, ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη διδασκαλία της φιλοσοφίας στην Μέση εκπαίδευση από τον Δρ. Σπύρο Διάμεση. Μέσα στο διδακτικό αυτό πλαίσιο, ενδιαφέρου-

σα ήταν επίσης και η ανακοίνωση της επίκ. καθηγ. φιλοσοφίας του Παν/ου Αθηνών κυρίας Αθανασίας Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη με θέμα: «Η διδασκαλία της φιλοσοφίας στο Παν/ιο Αθηνών κατά τον 19ο αιώνα», διότι αποτέλεσε αφορμή για αυτογνωσία και αυτοκριτική σχετικά με την κατάσταση της διδασκαλίας της φιλοσοφίας στον 20ο αιώνα.

Η προβαλλόμενη σκιαγράφηση των ανωτέρω εισηγήσεων είναι ενδεικτική βέβαια του κλίματος που επεκράτησε στο Συμπόσιο αλλά αποτελεί ένα δείγμα μόνο των όσων αναφέρθηκαν σ' αυτό, επ' όσον δεν αφορά όλες τις εισηγήσεις του Συμποσίου.

Εκ μέρους της Ελλάδας μίλησαν επίσης ο Δρ. Μπενάκης Λίνος με θέμα: «Η σπουδή της βυζαντινής φιλοσοφίας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό», ο άμισθος επίκουρος καθ. Παν/ου Αθηνών κ. Πολίτης Νικόλαος με θέμα «Η πράξις και η θεωρία στη Βυζαντινή Φιλοσοφία», η Δρ. Αργυροπούλου Ρωξάνη με θέμα: «Τάσεις της φιλοσοφίας στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα», ο καθ. φιλοσοφίας στο Παν/ιο Ιωαννίνων, κ. Κύρκος Βασίλειος με θέμα: «Η σπουδή του Αριστοτέλη στην Ελλάδα και στις άλλες βαλκανικές χώρες», η αναπλ. καθηγ. φιλοσ. Παν/ου Ιωαννίνων κ. Αποστολοπούλου Γεωργία με θέμα: «Η θεμελίωση της φιλοσοφικής ηθικής: παραδείγματα από τη νεοελληνική φιλοσοφία», ο καθ. Νομικής κ. Κιτρομηλίδης Πασχάλης με θέμα: «Το κοινό φιλοσοφικό υπόβαθρο των βαλκανικών λαών», η καθ. φιλοσοφίας του Παν/ιου Θεσ/νίκης κ. Πεντζοπούλου-Βαλαλά Τερέζα με θέμα: «Η αποστολή της φιλοσοφίας σήμερα», και ο επίτιμος Πρόεδρος της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας καθ. φιλοσ. Παν/ου Αθηνών κ. Ευάγγελος Μουτσόπουλος προσφώνησε φιλικούς χαιρετισμούς κατά την έναρξη του Συμποσίου.

Εκ μέρους της Αλβανίας μίλησαν επίσης ο καθ. φιλοσ. κ. Xholi Zija με θέμα: «Η φιλοσοφία στην Αλβανία. Το παρελθόν της και η επικαιρότητά της», η καθ. φιλοσ. Stefani Aferdika με θέμα: «Η διάσταση και ο ρόλος της φιλοσοφίας στο σχολικό πρόγραμμα στην Αλβανία», η Δρ. φιλοσοφίας Kureta Shpresa με θέμα: «Τα κύρια ρεύματα στη σύγχρονη φιλοσοφία στην Αλβανία».

Εκ μέρους της Βουλγαρίας μίλησαν επίσης ο καθ. φιλοσοφίας του Παν/ου της Σόφιας Pasi Isaaκ με θέμα: «Τόπος και φιλοσοφία», ο καθ. φιλοσ. του Παν/ου της Σόφιας Miter Peter-Emil με θέμα: «Η φιλοσοφία κατά την εποχή της μετάβασης στη δημοκρατία», ο αναπλ. καθ. φιλοσ. Seoichev Alexander με θέμα: «Φιλοσοφία για παιδιά: Η πρόκληση μιας εκπαιδευτικής προοπτικής».

Εκ μέρους της Γιουγκοσλαβίας μίλησαν επίσης ο αναπλ. καθ. φιλοσ. Milonie Miloslan με θέμα: «Πρότυπα πράξης και κοινωνικής ολοκλήρωσης», ο Δρ. Lakicevic Dragan με θέμα: «Η φιλοσοφία της ομάδας «Πράξις» μεταξύ φιλοσοφίας και πολιτικής». Ο καθηγ. Φιλοσ. Danjanovic Milan με θέμα: «Μετανεωτερικές προοπτικές στην Αισθητική και στην πολιτική», ο Dr. Babic Jovan με θέμα: «Η φιλοσοφία στο Παν/ιο του Βελιγραδίου».

Εκ μέρους της Τουρκίας μίλησαν επίσης ο Δρ. Demirdöven Ismail με θέμα: «Η φιλοσοφία της επιστήμης στην Τουρκία». Ο Kaynardag Aslan με θέμα: «Ιστορική επισκόπηση της φιλοσοφίας και των παραδόσεών της στην Τουρκία», ο αναπλ. καθ. φιλοσ. Cotuksöken Betül με θέμα: «Ο φιλοσοφικός λόγος στην Τουρκία σήμερα».

Το Συμπόσιο σημείωσε εξαιρετική επιτυχία. Για μία ακόμη φορά η φιλοσοφία κατάφερε να ενώσει τους λαούς και μάλιστα στην τόσο μαγευτική και φιλόξενη περιοχή των Δελφών. Το Συμπόσιο αυτό οδήγησε τους συμμετέχοντες εισηγητές και ακροατές σε αυτογνωσία και αυτοσυνειδησία σχετικά με την φιλοσοφική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες των Βαλκανίων και την δυνατότητα δημιουργίας μιας φιλοσοφικής βαλκανικής αμφικτυονίας. Πέραν όμως από την επιστημονική άποψη, η συνάντηση

αυτή αποτέλεσε ένα σημαντικότερο γεγονός, διότι μέσα από ένα κλίμα φιλίας, συνεργασίας και ανταλλαγής γόνιμων ιδεών μεταξύ των Βαλκανικών χωρών απέβη ένα ειρηνευτικό διάβημα, μία ανάληψη ειρηνικών πρωτοβουλιών σε μία εποχή που χαρακτηρίζεται από την κρισιμότητα της κατάστασης στα Βαλκάνια.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΡΚΕΖΙΝΗ
ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΑΘΗΝΑ